

A magyar földbirtokreform.

Dr. Máté Imre előadása.

A nemzetgyűlés 1920 december 7-én emelte törvényerőre azt a javaslatot, melyet a földbirtok helyesebb megoszlásának szabályozásáról terjesztett be az akkori földmivelésügyi miniszter. 1920. XXXVI. t.-c.-ben került a magyar törvénytarba a földreformtörvény, majd az 1924. VII. t.-c. az úgynevezett novellában iefektetett kiegészítéssel határozott irányt vett annak végrehajtása.

A dolog természeténél fogva a törvény sokban különbözik az előbbi törvényeinktől, mert hiszen a magánjogba addig szokatlan módon nyúl bele, de mégis jogrendszerünkbe oly harmonikus módon helyezkedik el, hogy jogi felfogásunkkal szembe nem kerül.

Szerencsés meg gondolás eredménye volt, az a jellemző tulajdonsága, hogy e törvény nem állít fel merev jogszabályokat, hanem a végrehajtó szervnek ad szélesebb hatáskört, mert hiszen az életnek oly különféle megnyilvánulása és az érdekek számtalan kombinációja várt kiegyenlítésre, hogy tételes szabályokkal a végrehajtó szerv kezét megkötni a kitűzött cél ellen lett volna.

Különösen megnyugtatólag hatott a törvény

azon intézkedése, hogy a reform végrehatását az e célra szervezett, független külön szervre, az Országos Földbirtokrendező Bíróságra bízta. Ezen bíróságban helyet foglalnak a legfőbb bírák és az elméleti, valamint gyakorlati tudással rendelkező azon férfiak, kiknek részvétele teljes biztosítékot nyújt arra, hogy az eléje került ügyeket a közérdeknek megfelelően oldják meg.

A jogkereső közönségnek nagy könnyebbségére szolgál, hogy az O. F. B. alaki szabályokhoz kötve nincs, bárkitől bármely úton érkezett beadványokat tárgyalás alá veszi. Minden hatóság köteles őt munkájában támogatni s a földreform ügyben hozzá érkezett beadványokat közvetlenül, késedelem nélkül továbbítani.

A törvény az első fejezetében megállapítja, kiket tart érdemeseknek arra, hogy a reformintézkedések során házhelyhez és földhöz jussanak. Házhelyhez és földhöz jutnak e szerint elsősorban a hadirokkantak, hadiözvegyek és hadiárvak és a vitézségi érdemmel kitüntetettek, azonkívül általában azok, kik hadiszolgálatuknak becsülettel eleget tettek. Egyenlő körülmények között előnyben részesülnek a többgyermekes családapák, azután azok, akik megfelelő tőkével rendelkeznek. Földhöz juttatja a törvény a mezőgazdálkodással foglalkozó földnélküli munkásokat, birtokkiegészítésképen azokat a törpe- és kisbirtokosokat is, akik megfelelő vagyoni erővel rendelkeznek.

Házhelyet mindenki kap, ki a községben lakik, vagy ott megtelepedni kíván s házhelyépítésre alkalmas ingatlana nincsen. Eddig több mint 1000 községben nyert befejezést a házhelyrendezési eljárás s ennek során kiosztatott több mint 10.000 hold, amiből alakult kb. 150.000 házhely.

Minden kétségen felül áll, hogy a reformnak legsikerültebb intézkedése a házhelyrendezés volt

és úgy gazdasági, mint szociális és társadalmi szempontból nagy eredményekről lehet e téren beszámolni.

A kiosztott házhelyeknek majdnem felét máris beépítették. Ha ezen épületek nem is felelnek meg mindenben a követelményeknek, de önálló hajlékot nyújt sok százezer olyan existenciának, kiket a nemzeti erőgyűjtés szempontjából meg kell menteni.

Természeses, hogy minden földigényt teljesen kielégíteni nem lehet. Nem pedig azért, mert a felosztható földterület korlátozott mértékben áll rendelkezésre. Nem lehet ugyanis az összes nagy- és középbirtokokat felosztani. Szükség van a vezető intelligenciára, de méginkább a független birtokososztályra. Éppen ezért esetenként, a helyi viszonyok helyes mérlegelésével, az igények és a rendelkezésre álló fölosztható földterületek összeegyeztetésével állapítja meg az O. F. B., hogy ki és mennyi földet kaphat.

A földbirtokpolitikai célokra szükséges földterületeket az O. F. B. részint az államot illető elővásárlási jog, részint megváltás útján szerzi meg.

Az államot minden mezőgazdasági ingatlan elidegenítése esetén elővásárlási jog illeti meg. Ezen elővételi jog – bár több oldalról támadták – mégis meg kell állapítani, hogy olyan módon szolgálja a földmegosztás helyesebbé tételére irányuló célt, hogy ezáltal senkinek jogos magánérdeke sérelmet nem szenved. Mert hiszen az eladó, az eladás által lemondott tulajdonjogáról, ennek teljes ellenértékét megkapja, míg a vevő az állami elővételi jog érvényben létének tudatával kötötte a jogügyletet, így annak gyakorlása ésszerű számításában szerepelvén, nem jelent számára semmiféle hátrányt.

Az állam, a gyakorlat szerint, csak ott él ezen jogával, ahol közérdekű birtokpolitikai célok kívánják, hogy az elidegenített ingatlan azok kezébe kerüljön, kik annak megművelésére elsősorban hivatottak, így

a közmegnyugvás egyik jelentős eszközét kell látunk az elővásárlási jog jelenleg érvényben levő rendszerében.

Az elidegenítés körül előírt eljárási szabályok, melyeket az ügyletkötő feleknek feltétlenül ismerni kell, nagy vonásokban a következők.

Ha valaki mezőgazdasági ingatlant elidegenítés útján szerez, a szerződést vagy a telekkönyvi hatósághoz, vagy a közigazgatási bizottság gazdasági albizottságához mutatja be. Joguk van a feleknek minden esetben a jogügyletet a telekkönyvi hatósághoz beadni, de csak akkor indokolt, ha az elővásárlási jog gyakorlásának a szóbanforgó jogügyletnél helye nincs, vagy az elidegenítés telekkönyvi szelvényezését óhajtják, különben pedig célszerű azt az illetékes gazdasági albizottsághoz juttatni.

A telekkönyvi hatóság ugyanis minden esetben, ha az elővásárlási jog alól mentesítő, vagy azt kizáró körülmények hitelt érdemlően igazolva nincsenek, az okiratot köteles a tudomásvétel kérdésében leendő állásfoglalás végett a gazdasági albizottsághoz juttatni.

A gazdasági albizottság 15 nap alatt köteles határozatot hozni és az okiratot állásfoglalásával együtt az elővásárlás kérdésében leendő döntés végett a földművelésügyi miniszterhez felterjeszteni. Ha pedig határozatot ezen idő alatt nem hozna, az albizottság elnöke saját véleményes jelentésével ugyancsak 15 nap alatt az okiratot a földművelésügyi miniszterhez terjeszti fel.

A feleknek joguk van az albizottság határozatára észrevételeiket megtenni s azt a földművelésügyi miniszterhez – annak döntéséig – beadni.

A miniszter az iratoknak hozzáérkezésétől számított 45 nap alatt nyilatkozni köteles s nyilatkozatát hozzájárulás végett az O. F. B.-hoz küldi, amely bíróság 30 nap alatt dönt. A határidőnek a földművelésügyi miniszter által való elmulasztása az elő-

vásárlási jogról való lemondás joghatályával bír, míg az O. F. B. által való elmulasztása a minister nyilatkozatához való hozzájárulás jogkövetkezményével jár.

Ha a földmívelésügyi minister az államot illető elővásárlási joggal él, a szerző fél helyébe teljes joggal és kötelezettséggel az állam, illetve a kijelölt azon intézmény lép, amelynek az állam az elővásárlási jogot az adott esetben átengedte.

Az elővásárlási jog alól mentesítő körülményeket a T. I. §.-a sorolja fel, melyek közül a kisebb szerzésekre vonatkozó azon pontot emelem ki, amely szerint azon ingatlan elidegenítéseknél, amidőn a megszerzett ingatlan, a szerzőfél egyéb mezőgazdasági ingatlanával együtt 50 katasztrális holdat meg nem haladja s a szerző fél földmives, gazdatiszt, okleveles vagy hivatásos gazda, hadirokkant, hadiözvegy, közszolgálati alkalmazott, hivatásos katona, vagy az említett valamely személynek házastársa, özvegye vagy árvája, nincs helye elővásárlási jognak.

A törvény ezen intézkedése is mutatja, hogy a kis földmives existenciák megerősítését kívánja az állam különösen elősegíteni s a kis birtokszerzéseket mentesíti a bemutatási kötelezettség alól.

Elővásárlási joga van az államnak csere, ajándékozás, árverés és csődben való értékesítés esetén is. Ennek indoka egyrészt, mert ezeken az utakon is cserélnek gazdát mezőgazdasági ingatlanok, másrészt, mert különben bő alkalom nyílnék az elővásárlási jog kijátszására. Az eljárási szabályok ugyanazok, melyek az adásvételnél vannak előírva.

Előfordulhat még az az eset, hogy az elidegenítés tárgyát képező ingatlan birtokpolitikai célokra nem alkalmas, így az állam elővásárlási jogával a földmívelésügyi minister nem él, de a jogügyletnek foganatba vétele közérdeket sértene. Ilyen esetben az O. F. B. a szerződéstől a tudomásulvételt meg-

tagadja, ennek joghatálya, hogy a szerződést úgy kell tekinteni, mintha az létre sem jött volna.

Az elővásárlási jog gyakorlati részét illetően megjegyzem, hogy az ezúton megszerzett és igénylőknek juttatott földterületekért az átvett szerződésben kitüntetett vételárat, az abban megjelölt teljesítési időben ki kell fizetni, tehát nincs lehetőség kedvező fizetési feltételek megszabására. Ezúton tehát csak kellő anyagi erővel rendelkező egyének jutnak földhöz, kik a vételárat kifizetni képesek.

Az O. F. B. jelentése szerint ezúton kb. 17.000 katasztrális hold került szétosztásra, ami jelentéke-nyen hozzájárult a földéhség kielégítéséhez. Megállapítható azonban, hogy az elővásárlási jog nem elég arra, hogy a magyar falvak határát a khánt mértéknek megfelelően kiterjesszük s nem ad lehetőséget arra, hogy a vagyontalan, úgynevezett nincstelen földműves rétegeket földhöz segítsük, de még ha alhalmas volna is, ezúton oly csekély mennyiségű föld szerezhető meg, hogy a földreform által elérni kívánt cél érdekében be kellett iktatni a törvénybe egy más lehetőséget, mely tágabb teret ad a földmobilizációnak s ez a megváltási jog, mely a törvény IV.-ik fejezetében van szabályozva. A megváltási jog nem újjátás a magyar jogrendszerben, csupán a ki-sajátításijognak megfelelő továbbfejlesztése, kiépítése.

Az állam megváltás útján elsősorban az úgynevezett háborús birtokokat, nyilvános számadásra kötelezett vállalatok ingatlanait és oly ingatlanokat szerezhet meg, melyeknek tulajdonosát az állam ellen irányuló valamely büntett miatt elítélték.

Köztudomású, hogy a háború alatt egyes egyé-nek a háborús konjunktúra kihasználásával, meg nem érdemelt nyereségekre tettek szert és abból földet vettek, ezeknek a földbirtokoknak a földműves nép kezébe való visszajuttatása úgy nemzeti, mint szociális szempontból igazságos intézkedésnek tekint-

hető. Ugyancsak az osztó igazságot szolgálja az állam ellen vétőktől elvenni a földet, mely annak a hazának egy darabja, melyért oly sokan a vérüket áldozták. A nyereszkesedésre alakult vállalatok különösen a megcsönkített hazánkban nem foglalhatják el a földet a föld után vágyó és arra érdemes, hivatott földmivelő néposztálytól, így világos, hogy egy földreform azokat is hivatásuknak visszaadja.

Az ősi-, közép- és kisbirtokokat kivéve, az állam megváltás útján megszerezhet – bizonyos korlátozásokkal – bármely közép- vagy nagybirtokból annyit, amennyi a helyi birtokpolitikai célok kielégítésére szükséges. A megváltás terjedelmének meghatározásánál mindig a felmerült szükséglet és a megváltás tárgyát képező ingatlanok üzemképességének fentarthatóságát szem előtt tartva döntenek.

Akitől megváltás útján földet vesznek el, annak teljes kártérítés jár, amit a földhöz juttatottak kötelesek fizetni. Az ellenértékre a felek megegyezhetnek, ennek hiányában azt az O. F. B. állapítja meg. Megvan a lehetősége annak is, hogy a vételár megállapítását az O. F. B. 10 évre elhalássa, mit, ha a földhöz juttatottak anyagi helyzete megkívánja, mindenkor el is rendel. Ilyenkor a közbeeső időre a tulajdonosnak haszonbér jár.

A megváltási eljárás a földigénylők kérelmére indul meg. A törvény a megindítás megengedhetőségét 5 évben szabta meg, amely határidő 1925 december hó 7-én lejárt. Tehát december 7-ike után új eljárást megindítani nem lehet.

Ahol az eljárást az O. F. B. megengedte, a helyszínére egy bíró elnöklete alatt tárgyalóbizottságot küldött ki, amelyben helyet foglalnak az igénylők küldöttei és a megváltást szenvedők szakértői is. Ennek hivatása az O. F. B. elé döntésre kerülő összes kérdések tisztázása és ennek eredményéhez

képest javaslat készítése. A javaslat ellen a felek 15 napon belül észrevételt adhatnak be.

A letárgyalt ügyeket a bizottság elnöke az O. F. B.-hoz felterjeszti, amely az összes kérdésekben dönt. Ítélete megfélebbezhetetlen, de az O. F. B. elnökének joga van, a földművelésügyi minister megkeresésére kötelessége az ügyet felülvizsgálatra az O. F. B. elnöki tanácsa elé terjeszteni.

Az ítéletek végrehajtásáról az O. F. B. gondoskodik a technikai munkálatokkal, rendszerint azonban valamely – erre kijelölt – altruista intézetet bízza meg, amely eljárásáról részletes jelentést tartozik tenni. A felmerülő panaszokat az O. F. B. bármikor megvizsgálja és az esetleges sérelmek orvoslásáról gondoskodik.

Különös kedvezmények vannak biztosítva a hadirokkantak, hadiözvegyek és hadiárvak, valamint a vitézségi éremmel kitüntetettek részére, kik a földbirtokrendező alapból segílyt kaphatnak. Tekintettel vannak arra is, hogy ezek oly helyen kapják földjeiket, amelyekből járadéktelek alakítható, így számukra kedvező fizetési feltételek biztosíthatók legyenek.

Járadéktelek alakítható a vagyonváltság földekből, a háborús ingatlanokból és a nagybirtokokból. A járadéktelek alakításának megengedése különösen szolgálja a földreformtörvény sociális célját, mert ezáltal meg van adva a mód, hogy teljesen nincstelen, a nemzet elismerésére érdemes egyének önálló földbirtokot szerezzenek s így érezzék a földben rejlő hatóerők áldásait.

Azok számára, kik a háború alatt hadbavonulásuk, vagy a háborúból folyó körülmények folytán birtokaikat kénytelenek voltak eladni, megadja a lehetőséget a törvény, hogy azt egészben, vagy részben visszakapják, esetleg a háborús szerző terhére vagyoni előnymegosztásban részesüljenek. Ezen intézkedés szintén igen sociális és morális indokok-

ból ered, mert hiszen igen értékes egyének, a haza hívó szavát követve, önhibájukon kívül elvesztették ősi családi birtokaik utolsó maradványát s ezek rendszerint olyan kezekbe kerültek, amelyek a háborúból inkább csak hasznot húztak és ennél fogva az ősi magyar családok talpa alól kicsúsztott földeket igen könnyűszerrel, rendesen olcsón összevásárolták.

A földreformnak egy különösen említést érdemlő eredménye, hogy lehetővé tette a vitézek földhözjuttatását s ezzel a magyar vitézi rend számára a megerősödésnek igen hathatós eszközét nyújtotta. A nemzet külső és belső ellenségeivel szemben biztos hadseregünk a hazát féltő, a hazáért élni és halni kész, azt szerető, becsületos vitézek gárdája, kiknek földet adni, egy darabot annak a hazának a földjéből, melyért harcoltak s melyért harcolni készek, annyit jelent, mintha ugyanannyi várat építettünk volna a külső ellenség és a belső destrukció örökös fenyegető támadásaival szemben.

Szabályozza a törvény a haszonbérbeadás körüli eljárást is és kötelezőleg kimondja, hogy aki mezőgazdasági ingatlant haszonbérbe ad, vagy vesz, a megkötött szerződést tudomásulvétel céljából a hatóságnak be kell mutatnia.

A bemutatás a közigazgatási bizottság gazdasági albizottságánál történik, amely bizottság 150 napon belül határoz a tudomásulvétel kérdésében. Határozata ellen a vármegyei tiszti ügyész és a gazdasági felügyelő közérdekből, az érdekelt felek egyéni okokból felebbezéssel élhetnek, mely esetben az O. F. B. hozza meg a végső döntést.

A döntésnél irányadó szempont először, hogy a bérbeadott földterület nem szükséges-e az érdekelt községek földművelő lakosságának, másrészt a bérlő személye megfelel-e azon követelményeknek, melyeket vele szemben a törvény előír, valamint hogy tőle az okszerű gazdálkodás várható-e. Tehát bár-

mely birtok bérbeadásánál a lakoságnak joga van arra igényét bejelenteni és azt át is vehetik, de csak az eredeti haszonbérleti szerződésben kitett feltételek mellett.

A parcellázások is új szabályozást nyertek az itt tárgyalt törvényben. Nem tilalmazza, nem teszi állami feladattá az ingatlan eldarabolást. Meghagyja a lehetőséget, hogy magánszemélyek parcellázzanak, de kimondja, hogy minden mezőgazdasági ingatlan eldarabolását be kell jelenteni.

A bejelentés révén meg van adva a mód, hogy az állam ellenőrizze és irányítsa, ezúton a parcella-vevők érdekeit megvédi.

A bejelentést az illetékes gazdasági felügyelőséghez kell intézni, amiről a bejelentő fél „tanúsítvány”-t kap, ami nélkül a parcellabirtokokat megszerezni, illetve telekkönyvileg átírni nem lehet.

Ha a parcellázás során a vevők megkárosítása célozthatnék, az O. F. B.-nak joga van a vevőkkel kötött szerződések és az eldarabolási terv bemeuiását elrendelni és így a kisexistenciák érdekeit határozottan megvédeni.

Ezen törvényhely is a gyöngébb érdekét védi. Szintén szociális intézkedéseket tartalmaz. Emlékezünk a múlt szomorú tapasztalataira, amikor a parcellázásoknál igen sok kisember vesztette el vagyonkáját. A törvény ezzel szemben ma már védelmet nyújt.

Igen indokolt és különösen a falusi járatlan emberek érdekeinek megvédését célozza, hogy mezőgazdasági ingatlanok adásvételének üzletszerű közvetítésével csak az foglalkozhatik, aki erre az O. F. B.-tól előzetes engedélyt nyert. A közvetítési díj legmagasabb mértékét az O. F. B. 2°/₉-ban szabja meg, az előforduló közvetítésekről szabályszerű könyvvezetést ír elő, így a közvetítők ellenőrzés alá kerülven, lehetetlenné teszi a tapasztalatlan ügyletkötő felek megkárosítását.

Miután a földbirtok-reformtörvény gyakorlati szempontból fontos közérdekű intézkedéseinek rövid ismertetését a fentiekben bemutattam, nem lesz érdektelen, ha annak eddigi eredményeiről rendelkezésre álló számszerű adatokat ismertetem.

Az O. F. B. 1921 június hó 20-án megkezdett működése óta 27 község kivételével az ország minden községében megindult a birtokrendezési eljárás, tehát e téren további tennivaló már nincs, így a megengedhetőség határidejének folyó évi december 7-én túl való kitolása egyáltalán nem szükséges.

Az eljárás már befejezést nyert 2602 községben és ennek során megváltatott 845.000 katasztrális hold. Ebből alakult 306.000 törpe- és kisbirtok és 497 közös legelő.

Elővásárlás útján megszereztetett 189 esetben összesen 14.683 katasztrális hold, ebből földhöz jutott 7675 egyén.

Magánparcellázást a hatóság ellenőrzés alá vette 269 esetben, melynek során eldaraboltak 61.048 katasztrális holdat.

Öröndetes tény, hogy a helyszínére kiküldött tárgyaló bizottságok az előkészítő munka során rájuk háramló nehéz feladatukat mindenütt befejezték s most már mindezen ügyekben az O. F. B. ítélete van még hátra. Ez sem fog késni, mert ott most serény munka folyik, de természetes, hogy a döntés időt igényel, mert hiszen nagyfontosságú kérdéseknek alapos megfontolását igénylő megoldásáról van szó, de a felérkező ügyek sorrendjében hamarosan minden község megkapja az ítéletet.

Ha az ítélet már megvan, akkor annak végrehajtása, a parcellák kijelölése, a parcellabirtokosok kisorsolása, a birtoktestek átadása, mindezen munkálatok jóváhagyása után a telekkönyvi le- és szétjegyzések, valamint az új tulajdonosok tulajdonjogának telekkönyvi bejegyzése következik.

De az állam nem elégszik meg azzal, hogy földet oszt, hanem a földhöz juttatott egyéneket, amikor már birtokba vannak és azon a gazdálkodást megkezdték, még tovább is gondjaival kíséri. Ugyanis kimondja a törvény, hogy a juttatott földterületek 10 éven keresztül elidegeníthetetlenek, meg nem terhelhetők, így végrehajtás alá sem vonhatók. Nemcsak jogszabályokkal siet az új földtulajdonosokat a válságtól megvédelmezni, de kimondja, hogy a földművelésügyi minister hatályos felügyeletet gyakorol a felett, hogy a földbirtok helyesebb megoszlását szabályozó rendelkezések alapján földhöz juttatottak földjeiket okszerűen és gondosan műveljék s az azokkal való minden üzérkedéstől tartózkodjanak, valamint a földdel járó minden kötelezettségüknek pontosan eleget tegyenek.

Az ország egyetemleges érdeke, de a földhöz juttatottak egyéni boldogulása is megköveteli a fentebb említett szabályozásokat, de még inkább a hathatós ellenőrzést. Mert hiszen egy ilyen országot átfogó reform után következő idő nem alkalmas arra, hogy a létesített sok százezer új parcellának és parcellatulajdonosnak sorsát szabadjára lehessen hagyni. Szükség van arra, hogy a gyenge kezeket jogszabályokkal kössék meg és az önálló gazdálkodásban még járatlan embereket az új helyzetnek átértésére és a termelés minél erősebb fokozására szoktassák, ahol szükség van, kényszerítsék.

Ha ezekről nem történt volna kellő időben gondoskodás, úgy – nem azért, mert az a parcellatulajdonos nem volna érdemes egyén és nem iparkodna komolyan gazdálkodni, hanem mert tapasztalatlansága és szerény anyagi helyzete folytán a mai nehéz viszonyok között nem kerülne abba a helyzetbe, hogy sorsát előbbre vigye és nem venné észre az idők haladását, a haladás új és újabb követelményeit – könnyen, észrevétlenül kicsúszna

talpa alól a föld, melyért ő élni és halni tud – persze a maga módja szerint – s dolgozni kész.

Az állam tehát nem csupán földreformot csinált, hanem gondoskodni óhajtott arról is, hogy a földhöz juttatott népréteg a földjét meg is tarthassa. Állandóan hóna alatt tartja kezét s mindenütt a segítségnek olyan eszközét nyújtja, amely leginkább szükségesnek látszik.

Az illetékes tényezők megtettek és megtesznek mindent, hogy a nyugodt termelést biztosítsák és a szociális bajokon enyhítsenek. A jövő irányát keresve e téren is a szebb jövő képe látszik feltűnni, ami megnyugtatólag hat minden komolyan gondolkodó hazafira.

Jól tudják az ország sorsának irányítói s kellően bizonyítják ezt tett intézkedéseikkel, hogy a földreform megvalósításával kitűzött célt elérni nem lehet, ha a földosztást nyomban más mélyreható alkotások nem követik.

Minden más országot megelőz a nálunk megindított többirányú állami akció, melyek segítségével a földhöz juttatott népesség számára lehetővé válik, hogy az földjét becsületes munkája árán megtarthassa s belőle rövid idő múltán teljesen önálló, intelligens, életképes kisbirtokos legyen.

Az állam a támogatást két irányban nyújtja: anyagi és szellemi eszközöket egyaránt biztosít a falusi népesség számára.

E kettős feladat megoldására irányuló állami tevékenységet nagy vonásaiban az alábbiakban ismertetem:

A változott viszonyoknak megfelelően kiépült mezőgazdasági szakoktatási rendszerünk és megfelelő szakiskolák létesítése által az állam a szakértelem gyarapítására törekszik. Ezenfelül a járási m. kir. gazdasági felügyelők irányítása és vándortanfolyamok valamint a „Falu” Szövetség által országosan meg-

szervezett szakelőadások keretében megismerteti a földműves népséggel a többtermelés összes követelményeit, az okszerű gazdálkodás módszerét. Továbbá úgy a m. kir. gazdasági felügyelők, mint a „Falu” Szövetség mindenkor jóakaró gazdasági tanácsal látják el a falu népét, hogy a kultúra vívmányait ők is kellően hasznosíthassák.

Kétségtelen, hogy ma a modern gazdasági viszonyok idején a kis üzem csak akkor tarthatja fenn magát, ha úgy a termelés, mint értékesítés terén a világgazdaság életkövetelményeivel rendelkezik. A helyzet kényszeríti arra a kis gazdaságokat, hogy a szövetkezés által mindazt az előnyt megszerezze, mit a nagybirtok élvez. Ott, ahol az egyes, kis portáján a gazdasági felszerelések hiánya miatt nem képes létfeltételeit megteremteni, ott az állam megadja a lehetőséget, hogy többen összeálljanak s egyenként életképtelen gazdasági egyedek egyesítésével erős egységeket alkossanak s mint ilyenek együttesen szerezzék meg a szükséges gazdasági felszereléseket, gépeket, hogy így könnyűszerrel művelhessék meg földescekéiket s meg legyenek védve attól, hogy bárkinek robotosaivá váljanak.

Szervesen csatlakozik az állami tevékenység vonalához a „Falu” Szövetség működése. Nem elégszik ezen szövetség meg azzal, hogy szellemi téren nyújtson segítséget a falu népének, hanem nagyarányú gazdasági tevékenységét teljesen az anyagilag gyengébb földműves népséggel megerősítésének szolgálatába állítja.

Hivatásának megfelelően a falusi kis emberek számára a legnagyobb előnyököt biztosítja. Kisebb traktorok olcsó megszerzését teszi lehetővé azoknak, kik szövetkezve egyesített erővel akarják a gazdasági élet nehézségeit leküzdeni. Műtrágyát juttat az apró parcellalajdonosoknak, kik nem rendelkezvén állatállománnyal, állati trágyát nem állíthatnak házilag

elő, egyénileg pedig annyi erejük nincs, hogy a szükséges műtrágyát beszerezzék, így segítő kézre, támogatásra van szüksége, hogy a földjét termőerőben tarthassa. Sokkal fontosabb e tény, mint első pillanatra látszik. A föld, mit birtokába vett a kisember, egy-két évig még a birtokos által adott trágyaerő folytán terem, azután pedig kárba vész minden ráfordított munka, mert hiányozni fog a talaj termőereje. A szegény tájékozatlan ember pedig túrná földjét tovább hiába, míg csak egy csepp ereje lenne s a végén mégis az üres barázdában lenné a sírját. A kis gazdaságoknak műtrágyával való ellátása újabb életerőt ad, ami lehetővé teszi számukra a csekély földterületen is a boldogulást.

Nem hallgathatom itt el a nagyszabású kislakás-építési akciót, mit a kormány kezdeményezett. Megfelelő összegű pénzt bocsájt e célra rendelkezésre s így biztosítja, hogy a kiosztott házhelyeken az egész ország területén jó, egészséges házak épüljenek. Azt hiszem, nem is szükséges, hogy ennek társadalmi és szociális jelentőségét méltassuk, annyira tisztán áll mindenki előtt közérdekű nemzeti jelentősége.

A mezei vasutaknak mindenhova való elvezetésére kifejtett törekvés is a szegényebb földműves népréteg életérdekeit szolgálja. A beszerzési és értékesítési árakat egyaránt előnyösen alakítja a szállítási költségeknek olcsóbbá tételével.

Mint tudjuk, a mezőgazdasági hitel leglényesebb kérdéseinek rendezése képezi most a kormányzat legelsőrendű programját. Minden lehető elkövet, hogy az agrártársadalom, de különösen a kis agrár-existenciák olcsó, hosszúlejáráú hitelhez jussanak, hogy a kellő gazdasági felszerelést megszerezhessék, lakást építhessenek s a szükséges állatállományukat beállíthassák. Meg akarja óvni minden eszközzel a falu népét attól, hogy a gazdasági életben ma ren-

delkezésre álló drága hitelek igénybe vegye, mert az rövid időn belül pusztulását eredményezné.

Most van folyamatban a földreform során kiosztott földek szétdarabolása. Most érkezünk el tehát azon időponthoz, amikor tisztább képet nyerhetünk a kapcsolatosan megvalósítást követelő feladatokról. Amikor a befejezéshez elérkezünk és a parcellatulajdonosok mindannyian birtokba lesznek helyezve, egyidejűleg megoldást nyernek mindazok a kérdések, melyek eddig még arra meg nem értek. A földreformmal kapcsolatos pénzügyi problémák is kielégítő rendezést nyernek, mert hiszen nagyrészt járadéktelek alakítása és a vételár résztörlesztése útján oldották meg a régi és új tulajdonos közti anyagi kötelezettségeket. Ezenfelül az országos földbirtokrendező alaptól kiutalható segélyek és a kormány által biztosítandó hitelek a többi nehézséget is eloszlatják. Kis optimizmussal, – természetesen nem hagyva ki számításunkból a lelkiismeretlen izgatás erélyes lehetetlenné tételét – biztosra vehetjük a közmegnyugvás mielőbbi bekövetkezését.

A dolog természetéből folyik, hogy minden állami támogatás hiábavaló s kevés volna a cél elérésére, ha a támogatott réteg maga teljes öntudattal nem fog sorsának irányításához és az élet reális követelményeihez simulva, az önmagában rejlő erőt kellően ki nem használja és különösen a szövetkezés felkarolásával versenyre nem kél a közép- és nagygazdákkal.

Nem csalódom, azt hiszem, ha azt állítom, hogy e tekintetben is nyugodtan lehetünk optimisták, mert a magyar földművelő nép igen értelmes, azonkívül rendkívül szorgalmas és kitartó. Nem kell félni, hogy a kiosztott földek – megfontolt állami támogatás mellett – kezeiből kicsúsznak, mert elég erős szálak kötik őket ahhoz, hogy a nehézségeken keresztül törjék magukat.

Összefoglalva a fentieket, joggal állíthatjuk, hogy a földreform során annyi föld jutott a falu népe kezébe, amennyi terjeszkedési lehetőségét biztosítja. A kormányzat pedig minden téren megtette a szükséges intézkedéseket, hogy azok, kiknek kezébe most ezen földterületek jutottak, azok boldoguljanak, annak gazdasági és szociális előnyeit élvezhessék és azt biztos alapokon meg is tarthassák.

Mindezen tények élénken megvilágítják az irányt, melyet az államhatalom követ, hogy az ország agrárérdekeit megvédje és agrártársadalmának jólétét biztosítsa.